

Vytržené listy

Josef Duben

2020

Vytržené listy

**Josef Duben
2020**

První vydání. K dostání mailem přímo od autora: dubenjsf@gmail.com. Komu se knížka líbila, má volnou ruku ji poslat dál. A ke stažení je například také na www.hoax.cz.

Tato knížka je již autorova třináctá, pátá však, která vychází pouze v této „pdf“ podobě.

Přímka je až na konci?

Dnes je z té budovy Museum hudby, sedíme a nasloucháme jazzovému triu. V čele sálu, tam, kde býval oltář, upoutává pohled obzvláštní schodiště. Ano, původně to byl kostel.

Vidíš ty oblouky, ty křivky? Tři oblouky schodiště tvoří výseče kružnice. Prostřední však, to je třikrát zdvojeně opakovaná jiná křivka, parabola. Parabola vypadá jako část elipsy, která se otevřela. Je to dynamický geometrický prvek. Někam směřuje. Růst, naděje, neukončenost, nekonečno? Vnímám to jako architektonický vtip Josefa von Wentzela, když v roce 1848, léta po Josefinských reformách, po nichž zde byla pošta, přestavěl bývalý kostel svaté Máří Magdalény na četnická kasárna. To nápadité schodiště v místě hlavního oltáře je nenápadná připomínka původního účelu, a navíc tudy mohli četníci pohodlně a elegantně sestupovat a vystupovat.

Ještě řekni, že by to mohlo připomínat žebřík, po kterém sestupovali a vystupovali andělé, jak se o tom zdálo biblickému Jákobovi.

No, to zrovna ne, ale je to jedna z možných parabol, čili podobenství, která někdy trochu odvážně zobrazují něco obecného na základě přirovnání k něčemu známému. V tomto případě sestup a výstup četníků je spíše v protikladu se vzrůstností prostoru, kde spíš proudí myšlenky vzhůru, ještě výš, než je lucerna v klenbě bývalého kostela. Jinak matematicky je parabola kuželosečkou, která je souměrná podle osové přímky.

Možná, že právě dialog klavíru, kontrbasu a bicích v tomto prostoru pod šesti parabolami vede k úvahám o křivkách a přímkách. Melodie se ztrácí, aby se zase vyklenula, tóny se náhle rozeběhly, a najednou se jakoby ztratily. A tu vytane na mysli podobenství o lidském životě, který asi nemůže být přímkou, snad nikdo nežije od zrození do smrti, aniž by zakusil lásku, nenávist, rozechvění z toho či onoho hnutí mysli a tím vychýlení z přímého směru. Připustím-li linearitu života, je možné kromě paraboly v souvislosti s lidským životem mluvit i o hyperbole, kterou by snad šlo přirovnat k rozevřenější parabole, tudíž razantnímu rozběhnutí mysli a akceleraci života. Rozevřenost a neukončenost, směřování z blízkosti ohniska někam. Kam? A takovéto myšlenky melodie i křivky navozují.

Ale přímka v lidském životě přece existuje, ne?

Existuje, asi je to spíš známé z filmů, když je člověk v kómatu napojený na všechny ty různé drátky a hadičky, a najednou kamera sjede na monitor, na němž se objeví přímka. Ano, to znamená, že srdce již nepumpuje. A duše se pomalu vzdaluje. Po přímce? Po parabole? To už asi není podstatné, že?

A ještě ke zmíněnému Museu hudby, četníci v tomto vzrůstném prostoru běhali sto let, od roku 1848 do 1948, tedy déle, než zde fungoval původní kostel, ten sloužil svému účelu jen něco málo přes sedmdesát let.

Červený křížek

Bylo už pozdní odpoledne, spíš večer. Zdravotní bratr si nesl krabici s věcmi, které bude ráno potřebovat, balíčky obvazů, léky, jehly. Krabice se mu už skoro trhala. Před vchodem do budovy se obloukem vyhnul třem možná čtyřem individuům, a byl rád, že je už uvnitř, a raději za sebou zašoupl zástrčku na dveřích.

S úlevou škatuli složil na zem. Vtom za dveřmi zaslechl kroky. Zavolal: „Kdo je tam?“

„To jsem já, doktorka,“ ozvalo se, a vstoupila starší žena v plášti. „Co to tu máte?“ a vrazila ruku do krabice.

„Pozor, co to děláte? Jsou tam jehly! To nevidíte? Kdy jste byla naposledy u očaře?“

„Já jsem očař. Promiňte,“ a představila se jménem. Ještě jednou se omluvila: „Promiňte, ano, vidím, co tam je, léky, různé věci. Jen mě napadlo, že i tady to chybí.“

„Co chybí?“

„Někde přece musí být, aspoň malý křížek.“

„Malý křížek?“

„Pokud možno červený. Vidíte ho tady někde?“ A rozhlédla se po místnosti. „Ano, vidím dobře, brýle nosím jen na čtení. Zatím. Vidíte? Je jenom tamhle, na lékárnice první pomoci. Ve zdravotnictví se dnes místo červeného kříže prosazuje stylizovaná modrá hvězda uprostřed s hůlkou s hadem. Ale pardon, není to Mojžíšova hůl a had, ale chirurgická jehla s namotaným z těla vytaženým parazitem. Tyto hvězdy jsou na sanitkách a často i na lékařských objektech. Stydíme se za křesťanství, za židovskou tradici, za kříž, i za Mojžíšovu hůl.“

???

„Židé mají jako symbol lékařské zdravotnické pomoci červenou Davidovu hvězdu, adom magen David. Tedy přesněji červený Davidův štít. A také leckterí nevěří, že David skutečně existoval, že se o něm 'jen' píše v Tanachu, tedy v Bibli. V zemích muslimských zase mají červený půlměsíc, a my, v křesťanské zemi, pomalu opouštíme červený kříž. I když organizace Český červený kříž ještě nezanikla.“

„To je vaše téma? Kříž?“

„Hledám a nacházím, z každého křížku mám radost, a to musím říci, že vlastně ani nevím, zda a jak jsem věřící. Jsem pokřtěná, to ano. Ale řeknu vám, co se mi jednou stalo: Když mi umřela matka, měla jsem nést při zádušní mši obětní dary. Znáte to, ze zadní části kostela přinést k oltáři konvičky s vínem a vodou a hostie, a podat je knězi k proměnění. Když jsem je tehdy předala, stala se mi

zvláštní věc. Nemohla jsem dát ruce dolů. Nemohla jsem připažit. Tak jsem se musela vracet do lavice s napřaženýma rukama. Ale! Ale najednou mě to těšilo, byla jsem ráda, že takhle jdu s napřaženýma rukama. Pak to přešlo.

Jelikož vždy toužím po nějakém vysvětlení, snažila jsem se o tom jevu něco dozvědět. Hledala jsem, četla, a došla jsem názoru, že jsem byla 'posedlá Bohem'. Od té doby jej pořád hledám a trochu se stydím. Víím, že je. Víím, že se lidé k sobě dokážou chovat hezky. Samozřejmě ne pořád. Ale proč po tom toužíme? A jak to vííme, co to je 'hezky'? Je to tím, že existuje Bůh. To víím a hledám ho. A pak ho hledám i u nás, lékařů, kde vždycky býval. Aspoň, aspoň v té podobě červeného kříže na lékárnice.“

Ještě snad není všechno ztracené, pomyslel si zdravotní bratr, když lékařka odešla a on se za ní díval z okna. Na protějším rohu blikal zelený kříž na lékárně.

Dopis v láhvi: čekání na záchranu

Ranní ještě líné vlnky šplouchaly na pláž z drobounkých bílých a růžových kamínků. Z horizontu se vynořovalo Slunce, když tu se v načervenalém a pak žlutnoucím pruhu světla něco zalesklo. Co to bylo? Rybka? Hřebínek vlnky? Kdo ví. Během neskutečných několika minut se Slunce vyhoupne nad obzor. Šumění příboje, po rozhraní vody a souše se prochází nějaký velký racek, zřejmě racek středomořský, i když charakteristickou červenou skvrnu na dolní čelisti nerozpoznávám. A zase ten třpyt zahlédnu. Blíže. Z nějaké projíždějící lodi nejspíš kdosi vyhodil láhev, asi plastovou, skleněná by klesla ke dnu. Tedy, pokud by nebyla zašpuntovaná. Jdu se podívat, zvědavost mi nedá. Zase se vzdaluje, ale další vlny ji posunují. Už na ni dosáhnu. Je to doopravdy láhev.

Skleněná, čirá, zavřená, bude to asi plastový špunt, jaké se dnes často používají místo korkových. Uvnitř něco je. Rulička papíru? Že by psaní? Od trosečníka z pustého ostrova ve Středozemním moři? A je tu vůbec nějaký takový? Beru láhev s sebou, v pokoji mám nůž s vývrtkou.

Tak, špunt nebyl plastový, ale korkový, něčím napuštěný, možná voskem, nebo spíš nějakým olejem. Opravdu jde o psaní, papír je docela suchý, rozbaluji opatrně pečlivě složený dopis a dlaní na stole uhlazuji tři listy. Mezi nimi je přívěsek na klíče v podobě ryby. Listy jsou vytržené z knihy, jsou to poslední stránky, kde už nic nebývá, kromě první z nich, na které je perokresba, mapa Středozemního moře s vyznačenou jednou cestou apoštola Pavla.

Ta, která směřovala z Jeruzaléma přes Rhodos, Krétu, Maltu, kde ztroskotal při cestě do Říma. A druhá cesta je vyznačená tečkami a u ní napsáno Carlo. Na dalším listu nacházím vysvětlení, začíná nadpisem, nebo je to spíš titulek: Na půli cesty do Říma. Snad bude nejlepší předat slovo trosečníkovi:

Na půli cesty do Říma

Zatím jsem v půli cesty, asi spíš již za půlkou, fakticky i obrazně. Ale hned na začátek musím napsat, že jsem sice trosečníkem, ale dobrovolným. Vím totiž, kde jsem přistál, a nestojím o záchranu. Tedy o záchranu člověkem. Stojím však o záchranu Někým větším, než je člověk. Kdybych si to totiž přál, mohl bych za ty roky odjet již několikrát. Všiml si mě na břehu jeden rybář, přistál a nabídl mi to. Bylo to hned pár dnů poté, co jsem zde vyplaval, ale nějak se mi hned nechtělo pryč. A jak čas ubíhal, přestalo se mi chtít vůbec. Rybář Luca připlouvá z pevniny několikrát do roka a vždy mi přiveze pár lahví vína a něco na přilepšenou, za což jsem mu vděčný, ale již nenaléhá.

Povím proč. Jsem asi jediný z té výletní lodi Achille Lauro, který v prvních okamžicích únosu palestinským komandem nezazmatkoval, anebo zazmatkoval, no zkrátka vrhl jsem se z paluby do moře. Stačilo mi vidět ty odhodlané zlé oči teroristů. Kdo to nezažil, ten upřený pohled a namířený kalašnikov, těžko si to představí. Skočil jsem přes palubu, jakmile střelili mezi oči toho Američana, a i s jeho kolečkovým křeslem jej hodili do vody. Mám dojem, že v tom zmatku si mě nikdo nevšiml, i když se mi zdálo, že zazněly ještě další výstřely. O osudu nebohé lodi a pasažérů, o jejich osvobození a o zatčení únosců a nakonec i samotného Abu Abáse Američany v roce 2003 v Iráku jsem se dozvěděl až dlouho poté. Ano, hrůzné násilí v roce 1985 tímto incidentem neskončilo a v různé podobě i intenzitě pokračuje dodnes, jak se od Lucy dozvídám. To je mimo jiné důvod, proč na tom svém skalisku s pár stromy a malinkou pláží zůstávám. Poprosil jsem Lucu, aby mi přivezl Bibli. Nebyl jsem nijak extra věřící, i když jsem chodil do náboženství, jako snad všichni v Itálii, i jsem při mši ministroval, ale tím to jaksi skončilo.

Luca mi nabídl, že tedy přiveze, co budu chtít, něco ke čtení, samozřejmě nějaké noviny, ale třeba i knížky. Přemýšlel jsem, co bych chtěl, a co by mi vydrželo. Vzpomněl jsem si, co mi kdysi říkala jedna jedna spolužačka. Vyrůstala v jehovistické rodině, a pořád jí něco na té nauce vadilo. Přišla jí divná ta tvrdost a nesmiřitelnost, když přitom v biblických textech, starozákonních a hlavně pak novozákonních, je Bůh sice spravedlivý, ale milosrdný, dá se obměkčit, má lidi rád. Tvrdila, že Bůh je láska. Jak začala víc Bibli číst, změnil se jí život. Uvědomila si, že taková tvrdost do křesťanství nepatří.

Hm, Bible mi vydrží. Mám čas. Mezi sbíráním slávek, vongolí, různých ráčků a lovem ryb... Také je tu pár křivých oliv, ale sklizeň je skromná. Nakonec Lucovi i pomáhám se sítěmi, nicméně času mám i tak docela dost. Večery jsou v létě dlouhé, na podzim a v zimě krátké, a také je chladněji, takže se víc zdržuji ve zbytcích strážní věže. Ne, nebyl to maják, ale jakási věž skrytá za pobřežním skaliskem, odkud strážný signalizoval na pevninu, když se blížili muslimští piráti. Někdy již na konci středověku byla věž, jak mi říkal Luca, piráty pobořena. Já jsem si zobytnil přízemí a vyplaveným dřevem jsem zastřešil jakousi letní terasu, ale z moře není vůbec nic vidět, to mi Luca potvrdil.

Nezachraňujte mě tedy, kdo tento vzkaz čtete. A pokud se divíte, proč jsem ho vůbec posílal...

...přikládám více. Luca mě totiž k něčemu přemluvil. Vyprávěl o mně synovi Federicovi, a toho můj příběh zaujal. Chtěl, abych o sobě pověděl víc, že si to nahraje, a možná nějak zpracuje. Tak jsem se zamyslel, a řekl si, vlastně proč ne? Ale pod podmínkou, že se neprozradí souřadnice „mého“ ostrůvku. Možná, že ten, kdo se z flešky, tak tomu Federico říká, dozví můj příběh, najednou zjistí, že ho již někde v nějakém časopise četl. Nevím. Dal jsem Federicovi svobodu, ať s ním naloží, jak bude chtít.

Tak to stálo na papíře, napsáno docela slušnou angličtinou. Ještě podpis Carlo. A co má být tohle, motto?: „*Lumen de Lumine... di Una Bella Isola*“.

„Ale,“ říká dcera, „to znáš, to je latinsky Světlo ze Světla, to je z vyznání víry, tedy z Věřím v Boha.... Bůh z Boha, Světlo ze Světla, pravý Bůh z pravého Boha, atd. A dodatek je určení místa italsky, z jednoho krásného ostrova“... Aha.

A teď to vidím, ten přívěsek na klíče je vlastně flashdisk. Byl v suchu, měl by fungovat. Vstrčím do noteboku, otevřu. Ajaj, je to namluvené italsky. S tím si sám neporadím.

„S tím mi budeš muset pomoci,“ povídám dceři. Rád bych se dozvěděl více, no a když studovala několik let ve Florencii, a navíc vidím, že ji to láká... Jenže má nyní dost napilno, tak nejdřív za měsíc. Ale slovo od slova to prý nebude. I to mi bude stačit. Zatím přemýšlím, skoro bych řekl, že popis a zdůvodnění na pár stránkách stačí. Co může trosečník ještě dodat. Odkud pochází, proč se netoužil vrátit domů? Nemá žádný domov? Před něčím unikl? Tak jsem zvědavý.

Dáme se tedy do toho. Záznam začíná „Buona sera“, to vím, že není vyloženě pozdrav večerní, ale pozdrav už odpolední. Nebudu se tvářit, že píšu přímou řeč, překlad, spíš tlumočení, jsem si nahrál a nyní přepisuji. Skoro to vypadá jako výpověď:

...Byl jsem v egyptské Alexandrii, necelý půlrok, od května, velké horko, ale u moře se to dalo vydržet. Byl jsem tam kvůli Alexandrijské knihovně, ne té starobylé a zničené, ale kvůli nové, zrovna probíhala architektonická soutěž a vybíral se projekt. Zájemců z celého světa bylo několik stovek a mě, tehdy studenta architektury z Říma, zajímalo, jak se situace vyvíjí. Až po nějaké době jsem se dozvěděl, že vyhrál český architekt Martin Roubík, který má, tedy měl svou architektonickou kancelář v Norsku. To mě zajímalo i po letech, jako jedna z mála věcí, a teď mi Federico říká, že tu Bibliothecu Alexandrianu opravdu Roubík postavil a otevřeli ji v roce 2002. Na fotkách nádhera, jakýsi obrovský nízký válec, jakoby spadlý z nebe a trochu křivě zanořený do země. To by stálo za vidění.

Ale k věci, chtěl jsem se vrátit do Říma a zrovna v té době jedna moje známá, studentka, se kterou jsem se snažil trochu víc sblížit, získala brigádu jako stevardka na výletní lodi Achille Lauro. A měla možnost mě vzít s sebou. Také se jmenovala Laura. Jenže brzy po vyplutí, myslím, že to bylo sedmého října, se něco začalo dít. Nějaký rozruch. Výkřiky: „To je únos, rukojmí, chceme propustit naše bratry, pozabíjíme Židy, Američany.“ Vrhel jsem se přes palubu hned, jak si ti palestínští zločinci začali vybírat rukojmí a honili je sem tam. A zazněl onen výstřel. Ty jejich zlé pohledy a

chrčivá řeč. A ještě ke všemu jsem spatřil Lauru, jak upřeně zírá na jednoho z nich, na takového většího chlapa. Tak to je konec, pomyslel jsem si. A pak už bylo snadné skočit.

Až dlouho poté jsem si uvědomil, že se jí v očích nezračil obdiv, ale strach. A já ho měl také, a jaký, moc dobře jsem to pocítil když jsem letěl z paluby do hloubky snad třiceti metrů. Jé, to člověka najednou napadne věcí. Skočil jsem po nohách, a i tak jsem se udeřil. Možná okolo mě plesklo několik kulek, ale nejsem si jistý. Pak jsem si všiml, že kus ode mě plave takový ten záchranný kruh. Myslel jsem si vždy, že je to jen taková rekvizita. Ale plavala, chytil jsem se a v duchu děkoval tomu, kdo ho za mnou hodil. A loď se vzdalovala. O všem, co se pak dělo, o jednání, povolení odletu, záchraně cestujících, zatčení teroristů, o úniku Abáse, a pak i o jeho chycení, o tom všem jsem se dozvěděl až po letech. Ale to už mě ani moc nezajímalo.

A dále je už přepis rozhovoru, vedl ho Federico, a jednou řekne „si“ jeho otec Luca:

„A jak ses dostal až sem k nám? Svatého Pavla hnaly mořské větry, ty ses držel záchranného kruhu...“

„Víš, Federico, ono to chvíli trvalo, nevím, jak dlouho, určitě několik dní. Podobný zážitek asi už líčilo víc trosečníků, žízeň, šílené slunce, spálený obličej, rty rozpraskané do živého, celé tělo rozmočené. Na břehu už bylo lépe. Zachránily mě mušle, jedl jsem je syrové. A po nějakém čase mě tu objevil tvůj otec. Ale nějak se mi do civilizace hned nechtělo.“

„Ale proč? Měl jsi přece kam jít, však i táta ti nabízel, že můžeš být u nás, ne?“

„Si“

„Měl a neměl. V Římě jsem měl ubytování a školu, ale to bylo vše. Jinak nikoho. S matkou se otec rozešel, nebo ona s ním, kdoví, jak to bylo. Ona se pak vrátila do Dvora Králové, to je městečko v bývalém Československu, kousek od Prahy, ale já tam nikoho neznám. Otec zůstal v Itálii, byl o hodně starší, zemřel, když mi bylo dvacet. Rodina s jeho sňatkem nesouhlasila a já dětství trávil dost osaměle. Spolužákům, kteří měli víc sourozenců, jsem záviděl, ale uměl jsem být sám.“

„To jsme se tedy dost vzdálili z ostrůvku, kde žiješ nyní, kolik vlastně let?“

„Já mu říkám Bella Isola. A je to nějakých dvacet let.“

„Dvacet let? To ale nehraje!“

„No, musím to teda říci. Nebyl jsem na ostrově úplně celou dobu. Na papír jsem to trochu zestručnil, zjednodušil. Jenže v tomhle rozhovoru to asi musím trochu rozvést.“

„Tak prosím...“

„První týdný jsem se jen vzpomínával, s pomocí Lucy, ale pak se mi samota zalíbila. A také jsem cítil, že jsem unikl světu venku i zodpovědnosti. Ocítl jsem se mimo čas. A prostor? Prostor se mi zúžil, ale po pár měsících jsem zjistil, že se mi podivuhodně zvětšil. Pak jsem přece jen podlehl Lucovu vábení, ale udělal jsem jen první krok. Na pevninu, dál ne. Žil jsem pár let v přístavu, stále s pohledem na moře, kde mi přišlo, že je možnost úniku. Dělal jsem příležitostné práce, myl nádoby, pomocného číšníka, pozoroval jsem lidi. Bydlel jsem v uličce svaté Restituty, kde byl i malý kostel jí zasvěcený. Devadesátá léta znamenala v Evropě změnu, která dolehla i sem. Dočetl jsem se o zemi mé matky, kde komunisté vyklidili pozice a hovořilo se o restitucích. Lidé tam si ji mohli zvolit za patronku, kdyby vůbec věděli, že nějaká taková svatá Restituta existovala. Do kostelíka, asi původně z normanského období, jsem rád chodil v době siesty, byl tam klid, chládek z tlustých zdí.

Pohled světice, mučednice, panny urozeného původu ze severní Afriky, a snad i její jméno, to vše mě nějak inspirovalo. No a když jsem jednou odcházel, zahlédl jsem na stolku u krogenky pár knížek. Jedna mě zaujala názvem: Tommaso Spidlik: L'antropologia dell'Oriente cristiano. Ano, křesťanství přišlo z východu, ale vedle ležela knížka myšlenek na každý den od téhož autora. To bude stravitelnější. Odesl jsem si ji domů a dal do kasičky nepovinný milodar.“

Odbočka: Zde jsme na sebe s dcerou pohlédli. Ano, je to jistě Tomáš Špidlík, jezuita, kardinál, spolupracovník papeže Jana Pavla II. I v Čechách dnes od něj vyšla řádka knih. Ale honem zase zpátky k trosečníkovi.

„Mnohé se měnilo i zde, v Itálii, svět se dal do pohybu a mně přišlo, jako kdybych náhle zestárnul o desítky let. Začel jsem se do Spidlika. Inspirující, vtipné. Ale jednoho dne jsem narazil na myšlenku o skrytém růstu a zrání. Asi takto, život vzniká v utajení, a i růst je jaksi skrytý. Že není radno mísit Boží inspiraci se záležitostmi a zájmy světa, neboť se začnou poměřovat světskými normami, až se pomaloučku jejich obsah rozmělní a vyprázdní. Tak jsem si totiž začínal připadat, pomalu vyprazdňovaný. A to byl ten moment, kdy jsem si uvědomil, že musím pomyslnou díru ucpat. Vyhledal jsem Lucu, zda by mě neodvezl zase sem, na Bella Isola...“

„Žil jsi sám? Nějaká žena nebyla?“

„Byla.“

„A?“

„Jedna. Byla moc hezká. Měla chlapečka, o muži, otci, nešla řeč. Klučíka jsem měl rád, ale na vztah to bylo málo, a on to asi poznal. Neraď na to vzpomínám. Víím, že to bude znít divně, ale mě nakonec z těch dvou nejvíc zaujala ta třetí v pozadí. Kočka. Seděla na okně, ležela na křesle. Stále mě pozorovala. A stále mi kladla otázky. A já jí v duchu odpovídal, na otázky beze slov, odpovědi beze slov. A pak jsem se jí doopravdy zeptal. Mám zůstat? A ona mi odpověděla, že když se takhle ptám, už sám přece víím, že ne...“

„O té kočičce víím, táta říkal, že ji tu máte. Vidím i miskou.“

„Mám, ale to není tamta. Ta zůstala doma u svých lidí. Luca byl tak hodný, že mi někde v sousedství obstaral odstavené kotě, trochu podobné tamté. Je také mourovatá a má krásnou hlavičku, vypadá tak vážně, ale je veselá. Podívejte, tamhle zrovna přichází. Je zvyklá jen na mě. Loví se mnou ryby. Sama si také na pláži leccos najde, a dobře se jí tam do písku chodí na záchod.“

„I téhle kočce kladete otázky?“

„Ani moc ne. Ale když, tak mi vždycky odpoví.“

„A co ona, ona se neptá?“

„Občas se ptá, jenže já jsem míval problémy s odpovědí, dokud jsem nepochopil, že vlastně nejde o žádné otázky ale rovnou o odpovědi na mé nevyslovené otázky: Co má jaký smysl, co je cílem veškerého pídění zde? Ale teď už vím, že smyslem všeho je Bytí a cílem je dělat všechno pro to, abych byl jeho součástí.“

.....

Tak a to bylo všechno. Řečeno, napsáno. Domyšleno. Nu a my jsme si popřáli „Buona notte“, tedy dobrou noc!

Co všechno lze mít? Štěstí? Kočku?

Při různých příležitostech, když něco skutečně (nebo domněle) dobře dopadne, se říká, že dotyčný měl štěstí. Anebo naopak, smůlu. Ano, většinou se říká, že někdo štěstí měl, občas, že i má, to když to štěstí chvíli trvá, když se daří. V opačném případě se říká, že má smůlu. Ale pozor, kritéria hodnocení jsou velmi relativní a hlavně subjektivní. A co ještě lze mít? Třeba takovou nebo onakou náladu, ale ani v tomto případě nejde o skutečné vlastnění.

„Je nějaký rozdíl mezi mít a vlastnit? Co řekneš?“ Ptám se právníka.

„Možná by bylo dobré si na začátku úvahy trochu ozřejmit pojmy. Vlastnit, to právnickým slovníkem znamená moci k danému předmětu uplatňovat vlastnické právo, tj. předmět či věc například nabýt, koupit či darem, a podobně jej i pozbyt. Vycházejí z principu římského práva, které je základem současných zákonů, lze takto vlastnit kromě věcí nemovitých i věci movité, a dokonce i takové, jako koně, prasata, holuby, ovce, krávy, ale i psa nebo kočku.

Právo vlastnické může vyplývat ze zápisu, dříve v zemských deskách, dnes na katastrálním úřadě, anebo v centrálním registru vozidel, nebo ze smlouvy o nabytí. Jenže, má to háček. Takovéto 'suché právo' na leckteré zvíře, zejména pak na kočku, tak úplně neplatí. Dotyčný člověk sice může jaksi papírově uplatňovat právo vlastnické (řekl bych plné právní panství nad věcí), ale pokud jde například o kočku, tu lze skutečně pouze mít. To víme dobře oba, že?“

Přemýšlím nahlas: „Mít na něco tzv. papír, opravňuje dotyčného k nějakým právním úkonům, to jistě, ale ty úkony nemusejí mít moc společného s tím, co dotyčný skutečně má, popřípadě, jak se proto má. Tedy jak se mu daří. Vlastnit a mít, to jsou pojmy na první pohled skoro stejné, ale rozdíl zde přece jen bude, ne?“

„Ano, vlastnit totiž znamená moci s majetkem nakládat svobodně, dokonce i tak, že jej člověk může různým způsobem svobodně pozbyt. Pojem 'mít' je trochu subtilnější, a je víc založený na emoci než na tom 'právním panství'“.

„Takže je to takhle, pokusím se to osvětlit na příkladu manželství. Vlastnit manžela, manželku nelze. I když, nutno poznamenat, v některých kulturách to vidí poněkud jinak. Ale do toho se nepouštějme, hovořme o našem kulturním okruhu. Manžela či manželku lze jenom mít. A to mít rád. Nebo nemít. Nelze říci vlastnit rád! Anebo ne. Stejně tak nejde říci, že někdo vlastní víru. Buď ji má, anebo nemá. Ani nemůže vlastnit rozum, i ten lze pouze mít. Anebo, což je trochu něco jiného, 'mít na něj patent', jak se říká. Anebo rozum nemít. Vlastnit, to znamená i možnost pozbytí. Pokud jde o to něco nebo někoho mít, to už je mnohem problematičtější o to přijít. A když k tomu dojde, důsledek je tragičtější.“

„Dobrý příklad s kočkou, dalo by se i o ní říci, že ji lze jenom mít. Jasně, mít rád! Ale když dojde k tomu, že ona nebo její člověk se odeberou na Onen svět, vyrovnává se s tím ten pozůstalý zcela jinak, než když pozbude vlastnictví něčeho materiálního.“

„Ano, a proto kromě kočky může mít také člověk rád Moudrost, ne? Například jako král Šalamoun. Když mu totiž dal Hospodin možnost zvolit si bohatství, dlouhý život, či různé požitky, stál o to, být moudrý, to je umět rozpoznat dobro od zla. A jak se ukázalo, i to ostatní mu pak bylo přidáno. Věřím, že i nějakou moudrou kočičku Šalamoun měl.“

Hic sunt leones. Doopravdy?

Zde je už pusto, to jest divočina, nebezpečno, neznámo, nevyzpytatelné, snad opravdu tam žijí jen šelmy, například oni lvi, čili „leones“. Tak označovali na starých mapách geografové nepoznaná nebo nedokonale poznaná území. Chlapec, který se zastavil u již tolikrát zničeného křížku u silničky za vesnicí, přišlo, že takováto dodatková tabulka by mohla být i za leckterou českou obcí.

Pravda, chlapec už není chlapcem a v mapách už není po lvech ani památka. Dnes jsou v nich zakreslené takové podrobnosti, že je skoro zbytečné se někam vydávat za poznáním. Zejména když ťuknutím na klávesnici či na digitální mapu se objeví všechny pamětihodnosti i s patřičnými popisy. Jenže mapa, ať už jakákoli, přece jen nevypoví o skutečnosti tolik, jako když se na dotyčné místo člověk vypraví.

Z mapy Velké Británie je na první pohled zřejmé, že to je ostrov, pěkně velký ostrov, a při pohledu na mapu ostatní Evropy je jasné, že lidé odsud i z Kontinentu, jak Britové s despektem někdy říkají, cítili čas od času potřebu těm druhým ukázat, kdo je větším pánem. Léta poté, kdy byla Evropa v troskách, mladý muž fascinovaně hleděl na restaurované trosky katedrály svatého archanděla Michaela v britském městě Coventry. Zachovalo se jen obvodové zdivo, na místě hlavní lodi a kněžiště je vydlážděný prostor, střecha nikde. Na zakonzervované ruiny navazuje moderní chrám se sousoším od Jacoba Epsteina na fasádě, jak archanděl Michael vítězí nad ďáblem.

Zaujalo jej, že sice jde o zobrazení triumfu, ale Michael drží kopí se smutkem ve tváři, ano, zvítězil, ale nad padlým bratrem. Je to Epsteinovo dílo z roku 1958, které tento angloamerický sochař, potomek polských Židů vystěhovavších se do USA, vytvořil rok před tím, než opustil tento svět.

Uvnitř si chlapec všiml zvláštního kříže na zdi. Něčím mu připomněl Bílkův kříž ve svatém Vítu. Tenhle ale nebyl tak symbolicky tragický, odevzdaný a až srdcervoucí. Kristus má i v Coventry rozepjaté paže, je to však hluboký reliéf, tak trochu po způsobu egyptských výjevů z hrobek faraonů. Podstatný je ale výraz, jako kdyby Kristus reagoval na nepoučitelnost lidskou. Nebyla jeho oběť marná? Přesto lze z jeho tváře vyčíst pochopení, a mírný náznak naděje. Nebo se mýlil?

Zajímavé pak je, že toto dílo Coventry a katedrále věnoval český sochař Jindřich Severa v roce 1968. Mladý muž si vzpomněl, že to byl ten starý profesor, jenž si jej kdysi vybral jako model pro bystu chlapce. Kolik mu tehdy bylo? 13 nebo 14? Na výstavě ke stému výročí tohoto sochaře a malíře v Kopidlně bylo vystaveno více reprodukcí dětských hlaviček, ale muž se v žádné z nich nepoznal.

Kříž! Co to je za symbol? Jaká je v něm síla, jaké emoce může vzbuzovat, když se jej někdo snaží mermomocí zlomit, zničit, odstranit? Možná, že ta alergie na kříž tkví v tom, že to je pro leckterého hledače pravdy tak těžko uchopitelné – smrt, tělo, a pak vzkříšení? Je to znejistující a mnohý člověk nechce žádné vzrušení, proto připomínka otázek není žádoucí. Však někdy ta připomínka otázek a odpovědí bývala až agresivně expresivní, viz španělské skulptury ukřižování z patnáctého šestnáctého století s plastickými kapkami krve a slzami jako hráchy. U nás nezvyklé a vyskytující se zřídka. Jsme tak málo citoví, nebo naopak přecitlivější?

V porovnání s tímto exaltovaným způsobem zobrazení, soudil muž, je dosti jiný Kristus ve vinohradském kostele na náměstí krále Jiřího. Ano, v tom od Josipa Plečnika. Nad hlavním oltářem se usměvavý Ježíš od Bedřicha Stefana tak jaksi samozřejmě vznáší. Muže, když byl ještě malý, však tolik nezaujal přátelský výraz jeho tváře, jako spíš paprsky či plameny za Ježíšovými zády s motivem šupin, a pak také jeho vstřícné gesto. Až po čase, když se setkal se sochařem už jako starým pánem v jeho venkovském domě, si uvědomil, odkud je mu to gesto povědomé.

Doba se mění, na počátku dvacátého století se mluvilo o moderně, šlo o otevřenost, a o jisté opouštění svazujících tradic. Po polovině dvacátého století se zase začalo více připomínat utrpení, ale i naděje. A v krajině? Tolik obnovených kapliček, říká se tomu eufemisticky obnova drobných sakrálních památek. A hle, šelmě sídlící ve městě či vesnici to je náhle proti mysli. Je to varování?, soudí muž, dříve chlapec. Je to varování, že „leones“ nejsou v krajině, ale mezi lidmi?

Nový oduševňující prvek v krajině, má-li chvíli vydržet, nesmí být příliš názorný. Za ideální se považuje, když je jasně ekumenický, bez symbolů, může pak být označen jako meditativní s náznakem něčeho východního, hlavně aby tam nebyl kříž. Na ten je kupodivu leckdo stále alergický. Není ale přece jen nakonec o hodně horší lhostejnost?

Přeražený kříž u cesty muži připomíná evangelní příběh o milosrdném Samaritánovi. O tom jediném pocestném, který se ujal napadeného okradeného a potlučeného, když jej před tím pominuli

různí lidé, solidní, a v očích jiných úctyhodní. Jen ten opovrhovaný Samaritán se zastavil a pomohl. A tak si muž říká, že násilí je nakonec pochopitelné, bývá plodem chtivosti, touhy po majetku, nebo nenávisti, plynoucí například ze zklamání, nebo z čiré zloby či nevzdělanosti. Budiž. Ale lhostejnost, to je skutečné zlo, i když se nejdřív může projevovat nenápadně, třeba jen nevšímavostí. Nebo je to úplně jinak?

Pohled hodně prozradí

Ila byla zvyklá na údiv v očích lidí, kteří navštívili Prahu poprvé, ale ne každému se v nich zračil tak dlouho, jako muži, který seděl na lavičce na konci Maislovy ulice, hned proti soše Mojžíše od Františka Bílka. Přišla o kousek blíž, a téměř okamžitě jí bylo jasné, že ten člověk se už nedívá z lavičky, ale už odněkud z nebeských výšin. Vytáhla telefon a zavolala svému dočasnému šéfovi Borkovi, vrchnímu komisaři, u kterého je na roční stáži po absolvování policejní akademie.

Když se před pár měsíci přišla na první oddělení služby kriminální policie a vyšetřování představit, že zde bude stážovat, přivítal ji docela sympatický chlapík v civilu. S tak jemným obličejem a úsměvem si kriminalistu nepředstavovala. Jeho povolání připomínal snad jen účes, kratšoučký, a ruční granát na stole jako těžítka.

- Ila.

- Ilona?

- Ne, Jarmila, ale říkají mi Ila, a kdybych se vystěhovala do Izraele, zvolila bych si Ilana.

- Borek.

- Boris?

- Ne, Slavíbor, bratr to schytal hůř, ten je Bořislav. A já jsem nemohl být Slávek II., tak jsem Borek.

- To by se vám v Izraeli také dobře přizpůsobilo, na Bore, to je něco jako Stvořitel.

- A vy byste se tam vystěhovala? Uvažovala jste o tom?

- Asi ani ne, ale kdo ví? Imponuje mi izraelská armáda, Mosad, leccos jsem četla o jeho agentech a agentkách. Ale přece jen se cítím doma zde.

Vrchnímu komisaři Borkovi se Ila zdála na první pohled sympatická, bystrá a i docela atraktivní. A pohotová. Mezerou mezi předními zuby mu trochu připomínala Mireille Darc, nebo Vanessu Paradis. A ten její pohled...

- Jak vás mám oslovovat? Vrchní komisaři, to mi je divné, líbilo by se mi „mon capitaine“.

- To máte z nějakého filmu, ne?

Ila se začervenala, že ano, ale už si netroufla dodat, že šlo o scénu z francouzského filmu, kde někde na trati mezi kukuřičnými lány uvízl vlak, ve kterém jela těhotná policejní kapitánka, na kterou přišla její chvíle. A všechno zachránil její podřízený, tedy kolega, který v poli pohotově vedl porod a velel: Poussez, mon capitaine, et respirez! No, do téhle asociace se rozhodně nebude zaplétat.

Bakalářka Jarmila, tedy Ila, a Slavibor, neboli Borek se setkali tak normálně, v jeho kanceláři. Ve srovnání s Policejní akademií na dohled od Hodkoviček, tedy kousek pod lesem, kde i teče jakýsi potok, je budova kriminální policie v Holešovicích nenápadná, lehce sešlá, nicméně je v ní všechno, co by člověk na takovém místě čekal. Kanceláře, výslechové místnosti, místnosti na papíry, a také radiátory ústředního topení, ke kterým se už prý zadržení klepety nepřipoutávají. Ale kdoví, někdy se Ila zeptá. První dny a vlastně týdny se potloukala po budově, ověřovala si, co se ve škole naučila a uvědomila si, že zdůrazňovaná všednost a rutina odpovídají pravdě. Vzrušení je jen občas, ale pak to stojí za to. Někdy zašla s Borkem na oběd, buď k Houbaři, kde to měl rád, nebo, když bylo méně času, tak do toho nového obchodního centra, které bylo postaveno na místě nouzového dřevěného národního výboru.

Na tom chlapíkovi na lavičce se Ile něco nezdálo, proto okamžitě zavolala svému kapitánovi. Ted' si nebyla jistá, co když to byla jen náhlá příhoda mozková nebo srdeční, mrtvice či infarkt? Ale ten udivený pohled a jakési, takové nedokončené gesto. Připadalo jí odmítavé, jako kdyby jeho poslední slova byla: To snad ne! Jako by s někým před smrtí mluvil. Co když ho ten někdo pozoruje? Rozhlédla se, samozřejmě nenápadně, podívala se na hodinky a udělala pár kroků k hotelu Intercontinental. Na dlážděný plácek, kterému se začalo říkat piazzeta, a dnes je to náměstí Václava Havla, spatřila přijíždět šéfovo auto. Žádné blinkačky, normálně zaparkoval a vystoupil s poručíkem Markem, který s nimi někdy zašel na oběd. Marek se okamžitě začal věnovat nebožtíkovi, kapitán se rozhlédl, spatřil Ilu:

- Dobrý postřeh, vidím, že jste se ničeho nedotkla. Tam, kde není pomoci, je zbytečné volat záchranáře. Něco podezřelého?

- Nic. Jen mám dojem, že ten člověk zemřel náhle, a jako kdyby se divil. Tak náhle. Není to divný?

- Je, a právě proto je dobře, že jste zavolala mně, a ne na stopadesátosmičku. Pojd'me.

Marek zatím dotyčného nebožtíka vyfotil mobilem, z různých stran, a také okolí, včetně zaparkovaných aut, což nevzbudilo ničí pozornost. Ila to ocenila, tu přirozenost, jakoby nic. Ovšem věděla, že to je trochu z nouze ctnost, protože i na kriminálce se hledí na rozpočet, a s ohledem na možnosti současné techniky profesionálního fotografa volali zřídka. A nenápadnost má své výhody. Marek vyprávěl, že prý takhle jednou zachytil na snímku pachatele. Tak se uvidí, pokud se prokáže vražda, zda tomu tak náhodou nebude i nyní.

Po koronerovi přijela jako obvykle stálá výjezdová skupina, kterou tvoří technik, vyšetřovatel, kriminalista i služební doktor, a všichni se pustili do práce. Byli rychlí, ani ještě nenastal rigor mortis. Marek odjel s nimi.

Mrtvý nebyl okraden, měl u sebe peněženku, doklady, ale telefon ne. V taštičce přes rameno zbyla po telefonu jen prázdná přihrádka. Když v ní technik na popud šéfa zalovil, zajíkl se.

- Co je?

- Je tu papírek. Datum, hodina.

- A na něm?

- 10. 7. 10:07 Moše, tedy M-o-s-h-e...

- Tedy datum a čas schůzky, a je to cizinec.

- Odkud útržek?

- Dívám se. Z diáře.

- Na ten se podíváme.

- A pas má americký na jméno Rafael Pomerantz, fotka souhlasí.

- Ještě všechno prohlédni, i oblečení, a všechno ať prověří forenzní analytici, příčinu smrti nám snad poví soudní lékař. Potkáme se u nás. Do půl hodiny?

- Snad to stihnu, šéfe.

Ile se líbil věcný a stručný postup, bylo jí jasné, že takovýchle případy si jej vyžadují. Jenže ve Strojnické byli až za půl hodiny, na mostě zácpa, a vrchní komisař nechtěl použít majáček. Marek zde byl nejméně o minutu dříve a hlásil:

- Pomerantz byl v Praze se skupinou evangelikálů z Ameriky, bydliště nějaká díra v Ohio, zájem o židovské reálie, v programu pražské Židovské město, synagoga v Hartmanicích, Třebíč, Mikulov, synagoga a hřbitov v Heřmanově Městci. Ubytován v Interkontíku.

- Marku, neměli jsme už podobné případy? A také na Praze jedna, nebo dvě? Ten první si moc nevybavuji, ale ten druhý byl ve Štěpánské. Letos. Nevím, jestli spolu souvisí, ale též šlo o náhlou smrt a mrtvý také vypadal překvapeně. Myslel jsem si, že to tak třeba při infarktu bývá, ale doktor říká, že se obvykle tváří trochu jinak. Vyžádej si přístup do jejich spisů a my vyrazíme.

- Jdu na to, šéfe, ale ten první případ, o kterém mluvíte, se stal na podzim na Letné, ale tehdy jsme to moc neřešili, vypadalo to opravdu na infarkt. Až teď si uvědomuju, že se také tvářil dost udiveně, doplnil Marek.

- Děkuju. Takže tenhle by už byl třetí? Pojd'te, Ilo, zajedeme do toho hotelu, zavelel kapitán.

A také za soudním lékařem. Hned po ránu. Jenže je nepřivítal doktor Dvořák, pamětník a spolehlivý rutinér, místo něj se na kriminalisty usmíval jeho mladý kolega. Nastoupil na plný úvazek teprve nedávno a dosud k jeho povinnostem většinou patřilo školení kriminalistů, a publikační činnost. Představil se jako Lukáš Martinovský, nový zástupce šéfa patologie.

- Jdeme ve věci toho včerejšího mrtvého.

- Zavražděného.

- Zavražděného? Jste si jistý?

- Jsem, vy tomu říkáte cizí zavinění, proto byl u pitvy přítomen váš člověk, ten poručík. Podepsal protokol. Musím říci, že s takovým případem jsem se dosud nesetkal, ani v literatuře. Zornice mírně zúžené, kůže přirozená, neochablá, potní póry neotevřené, žaludek neobsahoval nic podezřelého, ani obsah trávicího ústrojí, už v duodenu, dvanáctníku, pozůstatky trdelníku a americké kávy, takové té od Starbucks, to jde dohromady, že? Dál nic.

- Napínáte nás...

Lukáš Martinovský se pobaveně usmál a pokračoval:

- V oblasti srdeční jsem si všiml dvou téměř neznatelných vpichů. Asi pět centimetrů od sebe, přesně 52 mm. Pod nimi ale nic. Při pitvě jsem si ale všiml změn na srdci, zejména pak na vena cava caudalis, to je ta velká zadní žíla.

- A co z toho vyvozujete?

- Proud, elektrický proud...

- ???

- Zásah elektrickým proudem. Mohlo by to být paralyzérem. Samozřejmě ne tím, co se dá koupit v krámě. Takové pracují s napětím okolo milionu Voltů, plus mínus, dokonce snad až s třemi miliony, a malým proudem, mezi třemi a deseti miliampéry, víc zákon nepovoluje. Takový obranný taser, čili paralyzér, působí šok, ale nezabíjí. Existuje verze kontaktní nebo dálková, když se na vodičích vystřelí až do několika metrů malé jehličky, které proniknou oděvem. No, a asi by nebyl problém opatřit si paralyzér „útočný“, s poněkud vylepšenými parametry.

- Nějaký špiónský? Soudila Ila.

- Anebo si upravit nějaký vojenský. Pro jistotu. Ale jsou zaznamenány případy úmrtí i po použití normálního taseru.

- Možná šlo o takový případ, o nedopatření, o neúmyslné zabití, nadhodil kapitán.

- To se mi nezdá, to by nebyly takové změny na srdci.

- Hm, a to předchozí podobné náhlé úmrtí už takhle asi neprověříme. Kremace, že?

- Bohužel.

Vrchní komisař, kapitán Borek se pobaveně zadíval na Ilu, protože komicky vraštila obočí a zakusovala se do propisky s reklamou na kočičí pamlsky.

- Kočky by jedly whiskas, a co vy?

Ila se lekla a vykulila oči: Cože?

- Nezlobte se, ale tak soustředěně jste okusovala tu tužku s reklamou na kočičí dobrůtky. Vy máte kočku?

- Mám, trochu se opět začervenala. Mám, a právě tyhle kapsičky s lososem má Míca ráda. Ostatně je to moje spolehlivá spolupracovnice. Radím se s ní. Nesmějte se mi. Opravdu mě inspiruje. Někdo možná řekne, že napomáhá soustředění. I tak se to dá říci.

- Vážně?

- Ano, přiměje mě, abych se uklidnila, sedla si, nebo se nezvedala. A pak jí položím otázku a ona se na mě podívá, nebo nepodívá, odvrátí se, zapře, zkrátka dá mi najevo nějaké stanovisko, a já pak musím obhajovat to své, hledat argumenty, ale často se stane, že mi dojdou.

- Páni. Tak tu bych asi tady potřeboval.

- Kdepak, tady by to nešlo, kočka musí být ve svém prostředí, a vy jí musíte svůj problém přednést.

- Hm, tak ne, pro policii jsou asi přece jen lépe využitelní psi, ti jsou vlastně prodlouženou rukou policisty, nikoli „prodlouženou myslí“. Tedy s výjimkou komisaře Rexe. A myslím, že vám dnes dám, Ilo, volno, ale bude domácí úkol. Zamyslete se s kočkou. Zítra se sejdem před obědem. Zde? Nebo v 11:30 U houbáře?

- Dala bych přednost Houbáři.

Ila Jarmila se zamyšleně rozloučila a vydala se na místo činu. Jela tramvají, přes most, vystoupila u Filosofické fakulty a po pár minutách zahýbala okolo restaurace Les Moules na rohu Maislovky. Zahrádka, kolikrát si zde chtěla sednout. Ale jídlo jí tady přišlo drahé, možná až nepatřičně. Ale nyní, na přemýšlení, se tu posadí. Dá si ristretto, ale na tabuli si všimla, že nabízejí kir! Kir, suché bílé víno s kapkou cassisu. To je na přemýšlení skvělé. Pozorovala lavičku, ze které přešel na Onen svět Rafael Pomerantz. Pod hodně starým šeríkem, připomínajícím olivu, se mu asi hezky sedělo. A za živým plotem si ho nikdo nemusel všimnout, a nikdo si nejspíš nevšiml, co se zde stalo. Za kvetoucím keřem, nejspíš to bude hortenzie, upoutá Bílkova socha Mojžíše.

Mojžíš, na tuto sochu má Ila svůj názor. Zamyslela se: Musím říci, že mě tenhle Mojžíš zase tak moc nebere. Ano, má sílu, ale optimismu v něm není. A i tu sílu přece v té chvíli pozbyl, ve chvíli, kdy pocítil odpovědnost za svůj lid. Dost jej to ničilo, to je jasné, jak ten lid izraelský reptal a vzpouzel se. Jenže lidé obecně se stále vzpěčují odpovědnosti, osudu, velení. Zpodobit člověka ve chvíli deprese, to samozřejmě lze, ale nemělo by se to zachytit takhle, bez jiskřičky naděje. A tu tady nevidím. A co asi cítil „náš“ pachatel, když usiloval o bezživotí toho Američana? Tíhu zodpovědnosti, poslání? A co cítí nyní? Uspokojení? Zadostiučnění?

Ila netušila, jak blízko se ve svých úvahách dostala k tomu, co se honilo hlavou „pachatelů“. Zrovna na tomto místě, tedy přesněji u vedlejšího stolku, totiž seděl před pár dny a pozoroval své dílo. Tak dlouho zde seděl, až se dočkal i toho, jak sem dorazila dívka a po ní muž, asi policista. Její šok a údiv si bude pamatovat asi dlouho. Šok a údiv živých v kontrastu s údivem mrtvého.

- - -

Friedrich Böhme (posléze Svoboda) policisty pozoroval a zničehonic si položil otázku: Proč? Tak se totiž také zeptal onen Američan: Proč? I ten první, ten Čech na Letné, i když ten vlastně jen tázavě vzhlédl. A i ten druhý. Jak jim měl odpovědět, když to ani sám přesně neví.

Friedrichův otec Siegfried se narodil po Druhé válce, a Friedrich byl jeho třetí dítě, narodil se jako poslední, když bylo otci něco přes padesát. Byl vytouženým synem, po Lídě, které doma říkali Lori, jméno Lorelei se jí otec tehdy neodvážil dát, a po Gudrun, což považoval za přijatelné, protože česká společnost toto jméno vnímala spíš jako severské. Ale jemu vybral otec jméno Friedrich, miloval velké Němce. Mezi ty počítal samozřejmě i „Nefridrichy“, třeba krále Heinricha der Voglera (Jindřicha Ptáčníka), nebo třeba Humboldta nebo Brehma, ale Friedrichů bylo více, císař Fridrich I. Barbarossa ale také císař Federico II, také z rodu Štaufů (Federico Secondo Sveva), který ale za těžiště svých aktivit zvolil Středomoří. Ale asi nejvíce si cenil Velkého Frice, Fridricha Velkého.

Siegfriedův otec, tedy Friedrichův dědeček Markus, byl veteránem z Velké války, a po zásahu bojovým plynem na belgické frontě byl uznán válečným invalidou a tedy vojenské služby neschopným. Díky tomu Druhou válku přežil v relativním klidu, ani po ní nebyl odsunut, proto rod Böhmu pokračoval zde, odkud je i jeho jméno, v Böhmerland, tedy v Čechách. Oba, tedy dědeček i otec ze všech hrůz dvacátého století vinili Židy, za všechno podle nich mohl Marx, Lenin, Trocký, ale také Darwin, ten se připlétl jaksí navíc. Když Friedrich ve svém vzpurném období namítal, a co největší Žid, Ježíš Kristus, Pavel, Petr a ostatní apoštolové, byl rázně zakřiknut: To sem neplet'!

Ve škole Friedrichovi šla nejvíc fyzika a němčina. Němčina proto, že se tak doma víceméně mluvilo. A vlastně díky němčině dostal na základní škole přezdívku Svoboda. Jak? Když se totiž při výuce všichni dozvěděli, že Friedrich je vlastně Bedřich, někdo zvolal, že Smetana byl také Friedrich... a učitel dodal, že Smetana je německy Sahne, vysloveno „záne“. Už už to vypadalo, že dostane přezdívku Smetana, ale dopadlo to jinak. Třídní vtipálek Joska se zase překl, jako když chtěl na prvního dubna vyvést Jiřinu aprílem, a místo místo vykřikl „albín“! Od té doby se mu také říkalo Albín, byť byl zcela černovlasý.

Nu a právě tehle Albín snaživě vykřikl Svoboda, místo Smetana, a Friedrich Böhme se stal pro spolužáky Svobodou. Nakonec se mu to hodilo, jako ostatně i ta fyzika. Když byl pro všechny Svobodou, přijal toto jméno za vlastní, nicméně to křestní jméno Friedrich si ponechal.

Ve škole měl i židovské spolužáky, sice se u nich o nějakém židovství nedalo hovořit, aspoň navenek, ale prostě byli jiní. Nebyli extra pilní, ale většinou stíhali všechno a vždy si nějak dovedli poradit, což on, Friedrich neuměl. Proto je ve skrytu neměl rád. Co mu na nich vadilo? Jinakost, svébytnost, až na jinak také chytrého, ale zakřiknutého Adlera, nevzpomíná si na jeho křestní jméno, který se vymykal. Nebyl ani trochu úspěšný a často to schytával za své soukmenovce, na které si nikdo netroufl.

Kam se ale dostal od neuvědomělého doma podprahově živeného antisemitismu? Až k nenávisti, ke které se vždy nějaký argument najde, když se hledá. Na vojně byl jako jeden z posledních, než byla povinná vojenská služba zrušena. Sloužil u spojařů, po elektrotechnické průmyslovce to bylo docela logické, i když hledat v armádě logiku je někdy dost těžké. Zde se opět setkal se Židy, i když jen

přes majora Plevu který obdivoval izraelskou armádu, organizaci a techniku, tu pak zejména. Technice a morálce podle něj vděčil novodobý stát Izrael za přežití v nepřátelském okolí.

Jak je to možné, říkal si Friedrich, kde se to vzalo, že přes snahu mnohých jeho příbuzných ti přizpůsobiví asimilovaní a submisivní Židé přežili do války, i celou válku? Kde v sobě našli tolik odvahy a energie. Podle jeho otce, a dědeček by asi souhlasil, kdyby se dožil, to bylo díky jejich obdivovatelům. Kdyby jim to ti z Ameriky, ale i z Evropy, neumožnili, tak by ten jejich stát nevznikl, a Židé by se dál asimilovali a tu svou chytrost uplatňovali v zemích, kde již staletí zapouštěli kořeny. No a dnes je ta jejich země, toto staré území, kolébka mnohého, co utvářelo naši civilizaci, jak si Friedrich uvědomoval, zase kořenem sváru. Kdyby Izrael nepodporovali a neobdivovali takoví lidé jako major Pleva a jiní, byl by pokoj! Kdo tedy za to stále ohnisko sváru nese vinu? Větší vinu? Izraelci, nebo ti, kdo je k tomu navedli?

Od této úvahy už byl jen krůček k poznání, že nemá moc smyslu bojovat proti státu Izrael, že mnohem lepší a snazší bude odstraňovat jeho obdivovatele a příznivce. Friedrich byl přesvědčen, že bez nich by Izrael jako stát dlouho nevydržel. A jak je likvidovat? Na to přišel celkem záhy.

- - -

- Není čas přemýšlet, jaký to může být člověk, ale proč se to stalo zde, na kraji Josefova, bývalého ghetta, které je dnes zase vnímáno jako židovská čtvrť, zejména turisty. Proč byl obětí filosemita? Tak se Ila ptala kapitána.

- Tázete se jako Chloé z francouzského seriálu Profil zločinu.

- ???

- V originále Profilage. Forenzní psychologka Chloé Saint-Laurent.

- Aha. Jasně, kabátek, žlutá taška a jistá excentričnost, viděla jsem. A u nás nejsou forenzní psychologové?

- Já bych to tak neřekl, ale vlastně jsou jen se jim spíše říká policejní psychologové. Obdobné otázky si také klademe, a pravda, lépe je klade psycholog, než kriminalista. Využíváme také soudní znalce. Pokračujte. Teda, ještě jsme si neobjednali...

- Dala bych si, jak tady píšou, steak z roštěné z mladého býka.

- Dobrá volba. Hovězí mají U Houbaře vždy dobré. Já si dnes dám špecle.

- Něco židovského v tom bude. Ten předchozí případ, ten pan F. G., býval vysokým úředníkem na našem velvyslanectví v Tel Avivu, to jsem si zjistila. A našli ho na rohu Štěpánské a Jámy, jak je tam taková lavička, že?

- Ano, neseděl na ní, ležel vedle, ale výraz měl vlastně stejný.

- V popise věci, co měl u sebe, jsem něco našla. Měl v kapse zlatou papírovou královskou korunu.
- Proč? Děti už má velké, o vnucích nevíme.
- Ale to datum! 21. března! Víte, co to je?
- První jarní den.
- To také, ale letos na něj připadl i židovský rozverný svátek Purim. Židé se převlékají, žertují, hrají příběh Achašveroše, perského krále a jeho manželky Ester. My ho známe jako Artaxerxese. Jeho vysoký úředník Haman chtěl vyhubit Židy. A králova manželka Ester je zachránila.
- To nás nenapadlo. Jak to víte?
- Za prvé znám ze Starého Zákona Knihu Ester, a za druhé spolužák, co chodí na hebrejštinu, se na Purim také maškarí, a letošní Purim mi utkvěl, když připadl na první jarní den. Tudiž tento prvek může mít s naším případem něco společného. Pan G. šel nejspíš z oslav Purimu, nebo na ně, to se jistě dá zjistit. Anebo by to mohlo souviset i se stolpersteiny v chodníku, nějaké jsou jen pár domů nad místem jeho posledního vydechnutí.
- Stolpersteiny?
- To jsou ty zlaté, tedy mosazné kostky se jmény Židů, kteří byli za války zavražděni. Jejich blízcí či jiní přeživší ty stolpersteiny rozmisťují na památku těch zmizelých před jejich bývalá bydliště. Začal s tím Gunter Demnig v Kolíně nad Rýnem. Po Evropě jich rozesel už přes třicet tisíc, v Praze to prý bude ke čtyřem stovkám. Ta rodina ze Štěpánské také byla od „G“. Ostatně jsou lidé, kteří se o židovských svátcích kromě návštěvy hřbitova zastaví i u těchto kamenů. Zaklopýtnou.
- Zaklopýtnou?
- Stolpern je německy klopýtnout, zakopnout, stein je kámen. Zakopnout o minulost. A nyní mi přijde, že minulost je stále živá, působí na současnost, prostě na ni nelze zapomenout a různí lidé z různých důvodů nezapomínají. Myslíte, že existují vrazi, kteří se dobrovolně ze svých činů vyzpovídají?
- To by byla otázka na kněze. Ale co se řekne ve zpovědi, je zpovědním tajemstvím. Myslím, že kněz může kajícníkovi klást na srdce, aby svůj čin nějak i lidsky odčinil, přiznal se, odškodnil. Ale z vlastní zkušenosti vím, že dříve nebo později se zloděj i vrah někde pochlubí, a dokonce i platí rčení, že pachatel se vrací na místo činu. Ano, tuším, na co se, Ilo, chcete zeptat. Náš případ je čerstvý. Zkusíme se podívat na záznam z kamerového systému, který máme v okolí. Ze dne, kdy k činu došlo. Prověříme to.

- - -

Už po týdnu od „exekuce“ toho Američana, jak Friedrich svůj čin nazýval, přestal jaksi cítit zadostiučinění. Je třeba pokračovat, nezměknout, umiňoval si. Hledal další cíl. Co třeba nějakého jasně proizraelského politika? Toulal se od Vinohrad po Staré Město, podél Vltavy. Dnes se zastavil v knihkupectví na Václavském náměstí. Mimo hlavní regály si všiml časopisu, který neznal. Maskil. Vypadal tak židovsky. Byl židovský.

Otevřel číslo 9, listoval, a padlo mu oko na článek o svátku z počátku května: Jom ha Zikaron. Den vzpomínky na padlé izraelské vojáky. Nejvíce jich zahynulo v bojích za nezávislost, když jej v den vyhlášení státu napadli všichni arabští sousedé s cílem ukončit jeho existenci. Na snímku se modlí vojáci u Ha Kotel, západní zdi bývalého Šalamounova chrámu. Najednou Friedrichovi došlo, že tuto zemi nelze zničit. A když, tak jen dočasně.

Zamyslel se. Kdy k tomu vlastně docházelo? Vždy, když se po úspěchu začalo zapomínat na Hospodina. Na tato rizika upozorňovali všichni starozákonní proroci. Ale připouští si dnes někdo nějaká zásadní rizika? A má smysl něco podnikat proti běhu dějin?

Symbolem, a asi nejen dne Jom ha Zikaron, je rostlina smil krvavý. Hebrejsky krev makabejských, a říká se mu také krev Kristova. Pro přesnost *Helichrysum sanguineum*. Ano, připomíná krev. Není to erbovní rostlina Izraele vůbec, či vůbec dějin?

Ano, krev. Cena krve. Friedrich si vzpomněl na Jidáše, jak chtěl vrátit těch třicet stříbrných, které dostal za to, že zradil Krista, ale nikdo je od něj nechtěl vzít. A tak se Jidáš chopil oprátky a se slovy „zradil jsem krev spravedlivého“, se zoufalý odebral hledat vhodný strom.

A co já? Řekl si Friedrich. Zabil jsem. Vraždil jsem. Udělal jsem to já. Exekuce? Vražda to byla. Vraždy to byly. Do třetice, říká se „do třetice všeho dobrého“, a Friedrich se zachvěl. Tvářit se nyní jakoby nic? Jde to vůbec? Co vlastně bylo impulzem, že sám „udeřil“? Mnohými tak vychvalovaná odvetná opatření izraelské armády či Mosadu na nějaké ubohé teroristické útoky? Balónky s výbušninami? Jak bude Izrael pokračovat? Zase bombardováním?

Takové myšlenky se Friedrichovi Svobodovi vynořovaly a zase mizely, hledal odpovědi, kladl si otázky. Odpovědi nenacházel. Prošel Pařížskou, na jejím konci se zastavil a pohlédl ke Staré synagoze na zkrouteného Mojžíše a na lavičku pod šeríkem. Zaslechl jakýsi ostrý jakoby kvil ze vzduchu. Prolétli rorýsi, zabočili okolo roháku s tou restaurací směrem dál k Pařížské.

Zastavil se, a zase se otrásl, jako kdyby mu mráz přeběhl po zádech, a vydal se zpět. Zahnul do Široké, pak přes Kozí do Dlouhé, a dál Soukenickou a Petřskou. U Labutě sedl na trojku a zamířil přes Florenc a Karlín na Palmovku. A domů, kousek od „Koule“, bývalého plynojemu. Vytáhl z police Neviditelné písmo Arthura Koestlera a nalistoval si: „...v mládí mi připadal vesmír jako otevřená kniha napsaná jazykem fyzikálních rovnic a společenských činitelů, zatímco teď se mi jeví jako text psaný neviditelným inkoustem, z něhož jsme ve vzácných chvílích milosti schopni malý útržek vyluštit.“

Opět se zamyslel. Milost? Co to je milost? Je to odpuštění, ospravedlnění, pochopení? Žid může doufat v milost. A doufá? Doufal Koestler? To nevím. Jidáš nedoufal. Ani doktor Faust nedoufal. Co já? Mohu doufat já?

A usnul s knihou na klíně. Probudil se ve dvě v noci, celý zkroucený a zatuhlý. Za oknem se v měsíčním svitu blýskala koule plynojemu. Jako kdyby tu právě přistálo vesmírné plavidlo ze série sci-fi románů J. M. Trosky ze třicátých a čtyřicátých let. Kulatá Astra, která nahradila Aeronautilus. Ten pátý díl se jmenoval Metla nebes. Friedrich se ušklíbl, napadlo ho, že má něco podobného jako románový Arne, který byl vyzbrojen pistolí s paprsky smrti.

- - -

- Tak, tady to máme. Podívejte se, tedy, podíváme se na to, zahlasil kapitán Borek na Ilu a na komisaře Marka. A spustil záznam z kamer, které zabíraly parčík s Bílkovým Mojžíšem od hotelu Intercontinental.

- Těžko něco hned objevíme na několikahodinovém záznamu. To by byla moc velká náhoda. Jen se na to mrkneme a pak to necháme na analytících. Ale jestli máte oba chuť a trochu času, je vám to také k dispozici. Je to takové doufání, a možná inspirace, co říkáte?

Marek mlčel, přemýšlel. Ila také přemýšlela, ale nemlčela:

- Možná to nebude až tak složité. Budeme hledat muže, spíš hledáme muže, že, který usedne anebo se zastaví na tom místě, nebo na dohled od něj. Vynecháme všechny, kteří jen projdou. Zaměříme se na toho, kdo se bude nějak podezřele chovat. A jak? No, shrbí se, bude se ošívat, zapálí si cigaretu, nebo se bude tvářit „jakoby nic“. Třeba takhle bych šla v jeho kůži já. A Ila váhavě popošla k oknu, rozhlédla se, zalovila v kapse...

Marek to nevydržel:

- Chloé, celá Chloé!

Šéf přispěchal na pomoc:

- Omlouvám se, Ilo, za to mohu já, říkal jsem Markovi, že váš postup mi připomíná práci forenzní psycholožky Chloé z té francouzské krimisérie. Tedy až na tu excentricnost.

- Nic se neděje, mně se její práce líbila. A ráda se na ten záznam podívám.

- A pak tu máme ještě něco, vytáhl triumf šéf. Díky bývalému kolegovi se mi podařilo získat z Interkontíku záznam té skupiny Američanů, dokonce mi je identifikoval, a na tom záznamu máme jeden objekt, který by mohl být nadějný. Člověk, který ke skupině nepatří, ale zřejmě na toho našeho Američana, na pana R. P., čekal. Podívejte se! Toho budeme hledat. Záběr není moc kvalitní,

jako obvykle. Jen tady ta dáma, převlečená za vílu, je tak zřetelná, že bychom ji poznali i při měsíčku.

- Ta je nápadná, to je pravda, ale také bych řekla, že ten muž u dveří by nás mohl zajímat. Takhle je to tedy u policie jednoduché? Technika, archívy, informační systémy a je hotovo?

- Až tak jednoduché to není, Ilo, poznamenal Marek. Možná víme, jak vypadá, možná může něco vědět. Ale nevíme, kdo to je, ani kde ho hledat. A navíc s tím nemusí mít vůbec nic společného.

- No jo.

A s tím se rozešli, Ila a Marek s domácím úkolem. Prohlédnout záznamy z kamer umístěných v okolí místa činu a pokusit se najít muže zachyceného na kamerách v recepci. Ale co potom? Bude mít vrchní komisař nápad?

Na nápad druhý den ještě nedošlo, neboť se hned ráno ve dveřích kapitánovy kanceláře skoro srazili, Ila s Markem. Ten dal dámě přednost a ona téměř vyhrkla, že se jí zdá, tedy, opravila se, že si myslí, ale do třetice si skoro dupla:

- Je to on!

Marek trochu méně procítěně dodal, že si to také myslí, a šéf se usmál a připustil, že si to myslí i analytici. Takže co nyní? S fotografií a nakresleným portrétem kroužit okolo izraelských obchodních či kulturních aktivit, okolo proizraelských celebrit. Po Starém Městě. Ale nenápadně, zdůraznil kapitán.

- To bude úkol pro naše lidi. Nemáme jich mnoho, i když teď máme trošku volněji, jen abych to nezakřikl. Vy, Ilo, byste to mohla zkusit tak nějak po svém, jaksi nepolicejně. Měla byste chuť? Snímky a portrét budete mít k dispozici.

- Moc ráda, ale neměly by to být policejní záběry. Nešlo by z toho udělat nějakou civilní verzi? Jako spíš fotku?

- Hm, to je dobrý postřeh, uděláme. Počkejte, hoši jsou šikovní.

Sotva Ila snímky obdržela, už věděla, kam se vydá. Kavárna Starbucks. Někde nedaleko. Trdelník a káva ve dvanáctníku, to je ve dvanácti palcích tenkého střeva hned za žaludkem. Rafael Pomerantz musel pozřít tuto kombinaci někde poblíž, a třeba právě tam se mohl sejít s tím člověkem. Trdelník na Staroměstském náměstí a káva? Starbucks je hned proti orloji. Ano, místo pro Američany jako stvořené.

Dělají tam také kromě obrovského kelímku bryndy espresso? Snad jo, doufala Ila a říkala si, že jinak to nepřežije. Kupodivu ho měli, přežije. Hurá. Dala si k němu zákusek, docela lákavý koláček. Sice byl sladký jako cumel, ale s neoslazeným kafíčkem to šlo. Chvilku si četla v telefonu a před

odchodem v něm nalistovala fotku tajemného muže a zeptala se servírky, která vypadala jako bystré děvče:

- Neviděla jste tu teď někdy tohohle muže? Měli jsme domluvený kšeft, provází turisty, podobně jako já. Ztratil se mi.

- Kdepak, sem přijde tolik lidí. Ale, možná, možná, počkejte, nebyl to trochu čahoun? Zavolám Nad'u, možná to byl ten, co mu tady nechutnalo.

Ze zadu přirážovala Nad'a v zástěře. Servírka ji představila jako kamarádku.

- Hele, Nad'o, tady slečna se ptá na tohohle fešáka. Měla s ním domluvený nějaký kšeft. Průvodce.

- Fešák bych neřekla, neznám ho, ale možná tu byl. A nebyl to ten, co nám tu rozšlápl ten muffin? Co, Pét'o?

- Asi jo. A průvodce to mohl být. Měl deštník a nějaké papíry.

- Kdy?

- Před týdnem? Nebo dřív? Ted', aspoň co tu jsme, a my jsme tu skoro pečené vařené, jsme si ho nevšimly, vid', Nad'o?

Nad'a zakroutila hlavou a Ila se rozloučila s tím, že se asi tedy rozloučí i s kšeftíkem. Poděkovala malým spropitným, tedy o pětikorunu větším, aby to nebylo zase nápadné. Tak průvodce? Že by to bylo tak snadné? Bude mít pro kapitána aspoň něco.

- Tak průvodce? Stejně reagoval vrchní komisař. To by mělo jít. Pokud tedy neprovádí na černo, to by nebyl registrovaný. Ale ani tak by to neměl být velký problém. Dobrá práce, Ilo, ale také kousek toho štěstí. To se na začátku stává. Uvidíme.

- - -

Ráno se Friedrich necítil dobře, byl celý rozlámaný, tělo ho bolelo, i když se ve dvě stihl přesunout z křesla do postele. Káva ho vzpamatovala. Vyrazil do města, poohlédnout se po nějaké práci, tedy po turistech se zájmem o Staré Město. Proč o Staré Město? Tady se moc nenaběhá, všechno je kousek a vždy je možné popojít k Vltavě. A ostatně i jeho zajímal Josefov, bývalé ghetto. Přemýšlel nyní čím dál víc o marnosti. Dodal by ke Knize Kazatel: i hubit Židy je marnost. Jaký má tedy jeho život smysl? Možná, kdyby nebyl sám, a rodina by jej rozptylovala, měl by úplně jiné starosti.

Jenže matka vždy dávala najevo, že jí žádná dívka, kterou s ním jen zahlédla, nebyla dost dobrá. No, s tím by se byl nakonec smířil, ale u otce to bylo stejné. A k tomu ty jeho vysoké cíle, které nyní Friedrichovi začaly připadat také zcela marné. Zatím je sám, to se ale dá ještě změnit. Dostal chuť na ještě jednu kávu a zamířil do Starbucks, to bylo strategické místo. Zamířil jako obvykle ke stolku

s výhledem. Všiml si, že jakmile vstoupil, servírka se otočila k té starší vzadu a něco si šuškal. A brzo se mu potvrdilo, že jejich pozornost opravdu patřila jemu.

Když děvče u pultu přijímalo objednávku, utrousilo:

- Tak co, domluvili jste se na tom kšeftíku?

Odtrhl oči od mobilu, pípla mu zpráva:

- Cože? Co máte na mysli?

- No, s tou dívkou, ptala se tu po vás. Měla fotku. Jinak bych to nevěděla.

- Fotku?

- Byla to taková momentka.

- Momentka? Hm. Ne, nic z toho nakonec nebylo, dodal, nic si neobjednal a měl se k odchodu.

Nechtěl se vyptávat, aby nevzbudil podezření. Jako každý „chytrý“ pachatel se tvářil jakoby nic. Ale to na děvče neplatilo. Normálně by se přece každý vyptával, jaká to byla fotka, a odkud, a kdo ho asi mohl vyfotit... A on nic. Co v tom asi je? Už ale na ní někdo kýval, tak to pustila z hlavy.

Friedrich zatoužil po cigaretě, zapálil si a zamířil přes náměstí kolem neforemného sousoší před palácem Kinských. V davu proti němu na něj kdosi mával jakousi třepetalkou. No ano, Mirek, s asi dvanácti Japonci.

- Ty umíš japonsky?

- Prosím tě, každý, nebo skoro každý Japonec mluví anglicky a zajímá se o Ameriku, jazz a Kafku, jakž to ostatně tvrdí Haruki Murakami. Ale poslyš, mám dojem, že je po tobě shánka. Ty nejsi registrovaný průvodce, vid'? Možná to byl někdo z finančáku, ale to se mi vlastně nezdá. Neznal tvoje jméno, ale měl fotku. Policajt?

- Kdy?

- Tuhle. Včera, předevečirem. Popřemýšlej, proč tě někdo hledal. Promiň, pokračujeme, Japončiči chtějí, no kam? Na Karlův most.

Friedrich se nevzmohl ani na rozloučení, ostatně Mirek už rázoval k Domu U minuty. Stačil jen hlesnout, že večer zavolá. A Mirek to jistě zaregistroval, o tom svědčilo, že pokývnul hlavou.

Tak, a jsou mu na stopě, to je jasné. Ale to přece není možné! Nejdřív zazmatkoval, rozhlédl se na všechny strany. Kdyby jej opravdu někdo sledoval, neváhal by s hmaty a chvaty a poté s „klepety“.

Nikde nikdo. Táhlo jej to k řece. Dal se Kaprovou, pak okolo Uměleckoprůmyslového musea a zastavil se železných dveří s kulatým okénkem na starý židovský hřbitov. Nikdy na něm nebyl, jen se díval z dálky, například z patra musea, z pánských záchodků, než byla okna zneprůhledněna. Anebo tímhle okénkem v železných dvířkách. Nikdy ho nenapadlo, že by si mohl koupit vstupenku a normálně vejít. Ostatně neměl hřbitovy rád. A tady ho navíc napadalo, co by nejspíš řekl jeho otec, že by tam už dávno měli být všichni. Ale on, Friedrich, by mu dnes musel říct: marné doufání.

Ani nevěděl jak, asi jej tam nohy donesly, ale najednou byl zase u parčíku u Staronové synagogy. Ušklíbl se. Jojo, pachatel se vrací na místo činu. Je to pravda.

Sedl si na jinou lavičku a zase si zapálil. Zíral na bronzového Mojžíše a přemýšlel. Možná to je pravdivé zobrazení. Ta tíha života, tíha odpovědnosti, která na Mojžíše náhle dolehla. Ten pesimismus. Je naděje? Nevěděl. Není úniku, byl do té role vmanipulován. Musí jít. Tedy musí sejít ze Sinaje a vzdorovat nespokojenému lidu. Musí. Je to jeho úkol. A co je můj úkol? Musím pokračovat! Nemohu. Už nemohu. Je to marnost. A jsem v tom, na rozdíl od Mojžíše, sám. Nikdo se mnou nediskutuje. Tedy ani já s nikým nediskutuji. S kým bych mohl? Je pozdě. Už nemohu. Tak toto je vážně ta marnost, nic než marnost.

Na chodníku v Maislově ulici zahlédl starého vousatého muže s kipou na hlavě, s jarmulkou, jak se říká zde. Podle držení těla, i podle toho, kam mířil, to mohl být rabín. To Friedricha přivedlo na myšlenku promluvit si s nějakým knězem. Ale byl vůbec pokřtěný? Najednou si nebyl jist.

Když konečně dorazil domů, zavolal Mirkovi. Nevěděl jak začít, ale Mirek to vyřešil za něj...

- Čekal jsem, že se ozveš skrz toho zvědavce. No, byl fakt divný. Když o něm přemýšlím, tak to musel být policajt. Ale proč? Proč?

- Nemám tušení. Něco ale asi mají, nebo si to aspoň myslí. Tuhle se po mně ptala nějaká mladá žena v kavárně na Staromáku. Ve Starbucks. Jo, taky s fotkou. Prý, že se mnou měla domluvený kšeftík. A co ten tvůj chlap?

- Jen něco drmolil, vlastně nevím, proč se na tebe ptal. Jen něco mumlal, snad že jde o nějakou práci.

- Nemohl bys pro mě něco udělat, Mirku? Neomrknul bys tu servírku? Nevím, jak to zaonačit, nezkusil by ses dozvědět, o co může jít? Udání, vekslování, průvodcování bez povolení? Nezkusíš to?

- - -

Ráno se tým sešel na poradě u vrchního komisaře. Přítomni: Kapitán, Marek a Ila, tak by asi začínal úřední zápis ze schůzky. Věc: Případ vedený pod č. j. KPPX – 130 482/TČ – 2020 – 001815. Tedy šetření vraždy č. 3, tj. R. P., a zřejmě i vraždy č. 2, F. G. (podezření) a zřejmě i vraždy č. 1. tj. A. S. (podezření), případ z Letné. A datum.

Kapitán Borek stanovil vyšetřovací verze. Toho našeho podezřelého můžeme brzo ztotožnit. Jeden náš inspektor zřejmě kontaktoval kolegu našeho člověka. Ten sice neuvedl jeho jméno, ale z jeho reakce bylo zřejmé, že ví, o koho jde. Zmáčkne ho a pak už je jen otázka hodin, kdy se našeho podezřelého osobně zeptáme.

- Jestli to byl on?, usmála se Ila.

- No právě. A Ilo, Marku, nenapadá vás nějaký motiv? S něčím takovým jsme se ještě nesetkali. Nebo dlouho nesetkali?

Marek soudil, že by mohlo jít o vraždy objednané, ale kým, že? Nebo pachatel dotyčné znal? Ale stejně, proč? Nebo to má něco společného se Židovským městem? Jde o lidi nějak spojené s Izraelem? To byli ti poslední dva, o tom prvním ale nevíme skoro nic.

Ila navázala:

- Na těch vraždách je zajímavé a hrůzné, že byly promyšlené a provedené takovým až rituálním způsobem. Z ánfasu. S pohledem do očí. Nějaká msta? Msta za něco, co se stalo jemu? Za neúspěch? Nebo z nějakých obecných příčin?

- Rituální, to bude ono.

Snad jako kdyby zazněla kouzelná formule, Golem dostal šém, tedy správně hebrejsky „šem“, čili jméno, byl osloven a začal konat. Všechno se seběhlo dost rychle.

Nejdřív se kriminalistům podařilo z Mirka dostat jméno, Jde o Friedricha Svobodu. Z policejních evidencí pak zjistili, kde bydlí. Nač čekat. Pro Friedricha se vydal celý tým. Kapitán, Ila a Marek plus inspektor Vendy, a to proto, že umí dobře běhat, což osvědčuje v policejním fotbalovém týmu. Na místě ale zjistili, ano, museli si otevřít dveře, že ptáček už stačil ulétnout.

- Tak, tohle se nepovedlo, konstatoval šéf.

- Vyhlásíme celostátní pátrání.

- Asi budeme muset.

Vtom se v kapitánově kapse ozvalo kvákání žab, to byl jeho telefon.

- Slyším. Cože? Jedeme tam. Nehýbat s ním.

- Mají ho měšťáci. Ano, nemají s ním hýbat, sám už se nepohne. Má to za sebou.

Dorazili s majáčkem skoro až do Pařížské. Na posledních sto metrech od místa činu jej vypnuli, aby nebudili moc velký rozruch. Uniformovaní kolegové stáli opodál, aby zadržovali zvědavce v dostatečném odstupu. Mladý nadstrážmistr iniciativně hlásil, že si dovolil kromě záchranky a kriminálky zavolat i doktora. Ano, Martinovského. Dobrá práce, pochválil kapitán.

Na první pohled je zarazil posez a pohled toho mrtvého, byl stejný jako u toho Američana. Údiv. A odmítavé gesto. Nebyl nakonec i ten Friedrich obětí? Ne. Nebyl. Pod volně visící rukou ležel smrtící nástroj. Ale co když mu tu ruku někdo přidržel u těla? Za čtvrt hodinky dorazil Lukáš Martinovský. Konstatoval, že mají všichni pravdu, dotýčný je opravdu mrtvý. A také jej zarazil údiv ve tváři nebožtíka. Ale další podrobnosti jim řekne až po soudní pitvě.

- - -

- Podívejte, řekl Marek, tohle měl v kapse, a podal šéfovi dva listy papíru. Můžu číst?

- Čtete:

Přiznávám se, že jsem provedl exekuci, tak jsem tomu říkal, tedy vraždu tří mužů, Schnircha, Götze a Pomerantze. Motiv? Věrnost dědovi a otci. Ale já na rozdíl od nich soudím, že nebezpečnější než samotný Izrael jsou jeho obdivovatelé. Bez nich by nebyl. Ted' si už tím ale nejsem až tak jistý.

Vím, že u nás byl zrušený trest smrti, a že vražda z nízkých či rasových pohnutek znamená desítky let vězení. Tak to si vůbec nedovedu představit. Odsuzuji se tedy sám. Ke smrti stejným způsobem, jakého jsem použil k usmrcení těch tří. A proč? Protože mě, zřejmě jako i vás, zaujal jejich výraz, když se odebírali na Onen svět. Překvapení, údiv, a jakýsi úsměv. Budu se tak tvářit i já?

Na rozdíl od Jidáše doufám v odpuštění. Rád bych doufal. Všiml jsem si, že jste mi na stopě, ale já vás předejdu. Nestojím o šanci se hájit. Stejně bych se ani neobhajoval, a neobhájil, jen bych vysvětloval. Měl jsem začít číst Bibli dřív, a možná bych došel dál, k Novému Zákonu, k evangeliím. Takhle mám pocit, že všechno mé dosavadní konání byla marnost, nic než marnost a jenom marnost. Ano, Kazatel. Přesto budu v okamžiku smrti doufat...

- Poslední řádky jsou už psané ve spěchu. Ještě je tu podpis: Friedrich Svoboda, původně Böhme.

Všichni vzhlédli s otázkou v očích. Tak tohle je, to má být konec? Kapitán Borek tiše konstatoval, že něco takového tu ještě neměli. Marek podotkl, že hned říkal, že v tom bude něco židovského, a Ila diskusi uzavřela úvahou, že ta rituálnost Friedrichových činů nespíš svědčí o poruše osobnosti, o něčem maniakálním, o uvěznění jeho duše, nebo o jejím zajetí. Zlým? A o snaze se vymanit, ale i o neschopnosti tak učinit. Lze s ním doufat?

Když se zamlkle rozešli, kapitán se usadil ve své kanceláři, vytáhl doutníček a ze skříně si nalil trochu slivovice, kterou zde měl jako jistou záchranu. Pro takovéto příležitosti. Zase jich není tolik, pomyslel si, v lahvi byla ještě půlka čiré tekutiny. Zapálil si, vtáhl kouř, vyfoukl a celou složku i s dopisem uložil do desek s nadpisem Enigma. Byl to třetí případ za dobu, co je šéfem, který nebylo

možné založit jinak. Měl by patřit do Objasněných případů. Tam jej ostatně ve statistice uvede. Ale patří sem.

Zamyslel se. Ano, jsou věci, které sice s velkou snahou jaksi pochopit lze, ale nedá se s nimi souhlasit. Brát na sebe rozhodování o životě a smrti, to se opravdu nesmí. V tomto případě se pachatel domníval, že se vyhne soudu. Ano, tomu lidskému se vyhnul. Ale co jeho duše? Kapitán se pokřičoval, jak to vídal u babičky, v poslední době si tento úkon oblíbil.

Jarmila, Ila se nemohla odhodlat jít spát. Kočka Míca ji pozorovala z komody po prababičce, pak mňoukla, a když se nedočkala odpovědi, seskočila a uvelebila se své paní na klíně. Čekala na vysvětlení...

- Je to můj první případ, Míco, a byl opravdu moc zvláštní.

Motivem nebyl zisk, ani msta nebo láska. Takové motivy jsou zřejmě nejčastější, i podle literatury. No a podle kriminalistů vedou „domácí zabíjačky“. Ale tohle? Čirá nenávist? Ukázka selhání mentálního, duševního, intelektuálního? Něco tak iracionálního a nenormálního. Ale co je normální? Plný počet zubů? Kdo je má všechny? Ony i intelektuální a duševní schopnosti jsou rozdílné. Ale normální je přece mít duši!

Řeknu ti to jasně, takovéhle zlo, to je čirá hrůza. Kde se takové zlo bere ? Ale ten Friedrich přece nakonec psal, že doufá. Bude to stačit? Poznal? Kdoví? Však i takový Faust, nebo i Jidáš, poznání došli, ale nevěřili. A proto ani nemohli nedoufat...

Kočka seskočila a protáhla se, jé, ta je dlouhá! Pak se zase zkrátila, vyhrbila záda, zatřepala ocáskem a vydala se do ložnice. Jde se spát.

To jméno!

Jako už po kolikáté usedl Jeremi Železný na lavičku s výhledem na Libeň. V parku Pod Korábem, pod rozložitým kanadským dubem. Dnes je horko, a je to asi na dlouhou dobu naposledy. Usedl sem jen na chvíli, jak si už za těch pár týdnů takhle dopoledne navykl. Pozoruje pražské panorama z míst, která místní už asi tak neprožívají, a vnímá je ve zvláštních souvislostech, a také ze zvláštního úhlu. Na Prahu se lidé nejčastěji dívají z rampy Pražského Hradu, z Petřína, z vrchu Vítkova, nebo z temene Riegerových sadů. Vždy musí být ke spatření něco z centra, aby se našinec utvrdil v české identitě, a cizozemský návštěvník, ten zase baží po atraktivních fotkách, zejména po nakupení věží na Malé Straně či na Starém Městě.

Proto se Jeremi rád rozhlíží odsud, z parku Pod Korábem. Začíná zprava, od dřívějšího předměstí za Poříčskou branou, které už dávno není předměstím, ale už také starou čtvrtí. Však ten Karlín stojí přes sto let. Ale teď ho zastiňuje Karlín nejnovější, kterému se spíše říká Rohanský ostrov. Pak dále vlevo je Palmovka a blíže pozorovateli Libeň. Dnes byl pohled jaksi zamlžený, divné světlo. I protější zalesněný hřeben končící jezdcem na koni byl méně zřetelný. Jako kdyby se nořil z hladiny, kterou prorážela věž něco přes sto let starého kostela svatého Vojtěcha v Libni, pak se jako obrovská bublina vynořuje plynojem na Palmovce. A sjede-li pohled zase zpátky doprava, dá se zahlédnout štít školy na Lyčkově náměstí, prý nejkrásnější v Praze, a ještě o kousek dál dvě věže Cyrilometodějského kostela v Karlíně. Hradčany odsud přes stromy nejsou vidět. Co to Jeremimu připomíná?

Mrtvé moře! Dnešní mlha vytváří dojem hladiny. Až se zachvěl, živé město, Mrtvé moře. Mrtvé moře? Před několika lety u něj byl a když se k němu blížil od silnice, objevil se nad suchým srázem kozorožec. Jediný živý tvor široko daleko, a okamžitě zmizel, až si Jeremi myslel, že se mu to snad jen zdálo. Hladina vody, do níž pak vstupoval, jako kdyby pohlcovala světlo. A ani tím skupenstvím kapalným si nebyl jist.

Na jordánské straně Mrtvého moře hory planuly barvami, růžovou, perleťovou, tedy dokud byly ozářeny sluncem. Jakmile však jeho paprsky přestaly dosahovat do této prolákliny, více než čtyři sta metrů pod hladinou moře, skály potemněly, podobně jako vrch Vítkov. V Mrtvém moři žádné známky života, ani stopy po biblické Sodomě a Gomoře. A zde? Z mlhy vystupují jen věže, ale přesto je jasné, že tu život je. Navíc sem doléhá mírný hluk způsobený auty a také železniční tratí pod parkem.

A v parku jsou vidět i slyšet straky, a sojka, která doteď poskakovala v trávníku, přelétla na blízký dub. Po charakteristickém skřeku v koruně skoro mňouká. Ještě je zde život, pomyslel Jeremi.

Snad v každém městě je takové místo, kde je náhle možné nabýt dojmu, že se čas zastavil, třeba proto, aby se dalo pohlédnout do minulosti. Jako kdyby si člověk uvědomil, že čas pouze je, stejně jako bytí, a nemají ani počátek ani konec. Co taková Florencie s dómem též občas zahaleným do mlhy? I když, je to vůbec možné z pohledu lidského nějak uchopit, aby se to dalo přežít? Maně si Jeremi vzpomene na počátek evangelia svatého Jana: „Na počátku bylo Slovo, to Slovo bylo u Boha, a to Slovo bylo Bůh.“ A tak dále....

Tak za prvé, řekl si Jeremi, zde je zmínka o Počátku, takže nějaký počátek našeho světa podle Jana je. Ostatně i v Bibli se na jiných místech pracuje s časem, nikoli s neměřitelnou jsoucností. Časem se zabírali mnozí. Například Aristoteles soudí, že neexistuje čas vytržený ze souvislostí, neexistuje samostatně, ale je to veličina, která je odvozena od pohybu. Avšak musí být někdo, kdo počítá.

O souvztažnosti pohybu a času uvažoval i Platón, když čas charakterizoval jako pohyblivý obraz věčnosti. A v podstatě s tím byl srozuměn také svatý Augustin, je mu jasné ukotvení v čase, v přítomnosti mezi minulostí a budoucností. Ale o jisté neuchopitelnosti času píše ve svém Vyznání v tom smyslu, že čas není ničím jiným, než jakýmsi trváním, ale není si jistý čeho. Avšak dodává, že by bylo opravdu divné, kdyby nešlo o trvání „samotného ducha“. A jinde pak napsal, že sice samozřejmě ví, co je to čas, ale když to má někomu vysvětlit, tak to nějak nejde.

Do současných filosofů se Jeremimu nechce, protože to je čím dál více slov a méně originality. Za podstatné ale považuje schopnost a umění věci, děje a pojmy vůbec pojmenovat. Jakmile totiž člověk, byť nedokonale, dokáže pojmenovat to, co vidí, popřípadě tuší, už je na dobré cestě se s jevy vyrovnat. Diskutovat, přijmout, odmítnout. A sem patří ono Slovo, Bůh, ale také ten Zlý. Jakmile se pojmenuje, již se dá s dotyčným hovořit, ale dá se také odmítnout a bránit se mu. A dále, dokud není pojmenován původce, není možné pokročit v řešení či diskusi. Pakliže se toto odmítne, a není základní kámen, veškeré myšlenkové konstrukce se sesypou. Ve starověku i středověku to bylo poměrně jednoduché, všichni disputující se shodli na existenci Boha, anebo i bohů. Kdo se tomuto úzu protivil, setkal se s obecným odsudkem. Dnes se v lepším případě diskutéri jaksí

mlhavě shodnou na nějakém vyšším principu, který, kde se vzal, tu se vzal, avšak v důsledku toho neexistuje nic, co by bylo závazné. Pak se diskutéři dovolávají humanity, demokracie, a vlastně už ani toho, ale hovoří o humanitárních aktivitách a demokratických principech. Mlhy, mrtvé moře mrtvých myšlenek.

- Jsem z toho znechucen, zvolal Jeremi. Ale nejsem pesimista, jak by se mohlo zdát, dodal již tišeji, protože se k němu otočila starší paní venčící pejska.

Když ale si všimla, že kouří a vypadá docela normálně, požádala jej o oheň:

- Zapomněla jsem si zapalovač. A kouřím už jenom tyhle tenké, teď už po tolika letech přece nepřestanu.

- Pěkný pejsek, to je bišonek, že?

- Je, ale potřeboval by ostříhat, zítra se do toho dám. A copak vás tak rozčílilo, mohu-li se zeptat?

- Ale, zase to není tak vážné, jen jsem dospěl k poznání, že na staré filosofy a Bibli dnes nikdo moc nedá, a když, je to takových slov a šroubovaných vývodů, jen aby se nemuselo používat správných jmen. Prostě se nepojmenovává, takže člověk se jaksi topí v mlhách.

- Když mluvíte o jménech, tak já se jmenuji Jiřina, představila se ta drobná, skoro až suchá a mírně ohnutá paní.

- Jiřina, to mi přijde, že k vám sedí. Jiřina, hm. A já jsem Jeremi.

???

- No, jako Jeremiáš, otec byl Jeremiáš, dědeček Jeremiáš, a prý i ti pra pra. Jenže otec se na nátlak matky nechal přesvědčit a dohodli se na krátkém Jeremi, s měkkým i na konci.

- Mně se to líbí.

- Mně také. Docela mi přijde zábavné, že se můj oblíbený herec jmenuje Jeremy Irons, vlastně jako já, Jeremi Železný. A pak také mám rád toho belgického herce podobného jména. Ten se zase jmenuje Jérémie Renier. A když jsme si jako kluci hrávali s kamarády na Indiány, říkali mi Jeronimo. Nicméně spíš mi vytane na mysli starozákonní prorok Jeremiáš. Stejně jako on, ani já jsem se nikdy nebál autorit. I když respekt jsem cítil. Ale bránil jsem se, když se mi někdo snažil velet. Jeremiáš se bránil i Hospodinu, když jej oslovil a pověřil velkým úkolem. Ale neubránil se. Po mně toho zase tak moc nechce, se mi zdá. Zatím.

- Nechce, abyste byl slušným a charakterním člověkem? Soucitným, chápavým a ochotným rozprávět se starými dámami?

- Chacha, to asi určitě, ale to neberu jako těžký úkol. Ostatně někde v Bibli Ježíš říká, že jeho jho je sladké a břemeno lehké.

- No, tak vidíte, mladý muži, ale vy už zase až tak mladý nejste, že? Ale pro mě ano. Vidíte, pejsek by už běžel, moc mě těšilo, hezky jsme si popovídali. Mějte se hezky.

- Také se mějte, rád jsem vás poznal.

Pojmenovat. Hm, a někdy to přijde nečekaně. A Jeremi si vybavil, jak jezdíval za matkou do domova. Poslední dva roky byla ležící. Kdykoli vešel k ní do pokoje, podřimovala. Jak však zaslechla otevírání dveří, zvedla hlavu a s potěšením zvolala: Jé, Žerýčku. Až se zastyděl, jak o ní uvažoval po cestě sem. Ostatně v dospělosti se k němu opravdu nechovala nejlépe, tedy slušně řečeno. Zde však, v domově, jako kdyby se to všechno, co bývalo svízelné a ostnité, z ní slouplo jako slupka, a objevila se taková, jak si ji pamatoval z dětství. Tehdy mu říkala, Žerýčku. A jak mu to šlo na nervy, připadal si jako jmenovec toho Hurvínkova pejska.

Jestlipak mě takhle osloví, pojmenuje, i klíčník Petr u nebeské brány, pomyslel si Jeremi. Hm, ušklíbl se, ještě se tam ale dostat, Žerýčku! Budu muset usilovně klepat.

A jistě nejen já. Tak jak to zpívá Bob Dylan: Knock-knock-knockin' on heaven's door...

<https://www.youtube.com/watch?v=rnKbImRPhTE>

Obsah

Přímka je až na konci.....	3
Červený křížek.....	4
Dopis v láhvi: čekání na záchranu.....	6
Co všechno lze mít? Štěstí? Kočku?.....	12
Hic sunt leones. Doopravdy?.....	14
Pohled hodně prozradí.....	17
To jméno!.....	35
a obsah je na této stránce.....	39

Ťuk, ťuk, ťuk, dobrý den...

...bude za rok zase nová knížka? Bude? Doufám, že ano. Zatím tedy děkuji všem, mým čtenářům, a také těm, kdo mi byli inspirací, pomohli připomínkami nebo odbornými radami.

Jestli se vám knížka zalíbila, pošlete ji přátelům a kamarádům. Kdyby z ní chtěl někdo něco citovat, proč ne, ale prosím uvést autora.

Nu a třeba mi také můžete napsat na dubenjsf@gmail.com.

Vytržené listy

Josef Duben

Obálka J. D., ilustrace J. D.

Dopsáno na konci léta roku 2020

Náklad virtuální, tj. neomezený, vydání první

Jde o mou 13. knížku, přičemž 8 vyšlo papírově: Začněte Aprílem, O (ne)ctnostech, Zvíře polidšťuje, Zvíře má jiný čas, V půli cesty, 2113 Román(ek) z budoucnosti, Damani útočí? a Zvíře mluví tiše. Další 4 už tímto způsobem, a to: Za sto let a jeden den, Věřím v kočku a život věčný, Hoax o konci světa, Čekání na vítr, a pátá letošní... Vytržené listy.